

Historiantutkijan ote

Timo Herranen, Valtakunnan sähköistyskysymys. Strategiat, siirtojärjestelmät sekä alueellinen sähköistys vuoteen 1940. Bibliotheca

Timo Herranen tunnetaan tasaisena ja perinpohjaisena kirjoittajana. Hänen väitöskirjansa ei poikkea linjasta. Noin 175 tekstisivua valtakunnan sähköistyskysymyksestä koostuu selkeästä ja perin pohjin mietitystä kokonaisuudesta.

Etevimmat järjestelmänrakentajat kykenevät kokoamaan teknillisestä järjestelmästä, esimerkiksi sähkön jakeluverkosta ikään kuin poliittisen palapelin, joka elää ja kasvaa yhteiskunan mukana. Herrasen väitöskirjassa on sankareina Bernhard Wuolle ja Hugo Malmi, joiden välisen köydenveden tuloksena syntyi Suomen sähkönjakeluverkon tukiranka. Kouliintuneen historiantutkijan työn tuloksena saamme teoksesta selkeän kuvan siitä miten kokonaisuus rakentui, mitkä olivat siihen vaikuttaneita teknillisiä tekijöitä ja ketkä olivat tekemässä päätöksiä asiasta. Kokonaisrakenne etenee kuin juna sotkeutumatta pikkuasioihin ja epäolennaisuuksiin.

Tarvitaanko historiantutkijan kolutusta teknologisten järjestelmien historian tutkimisessa? Eikö teknillisten järjestelmien kuvailijoiden pitäisi olla teknillisen koulutuksen saaneita henkilöitä? Usein esitetyille kysymyksille voi etsiä vastausta ehkä nimenomaan Herra sen väitöskirjan avulla. Dipl.ins. Osmo Simola on tarkastanut tekstin teknillisen terminologian osalta, joten voimme luottaa teoksen asiasisältöön tältä osin.

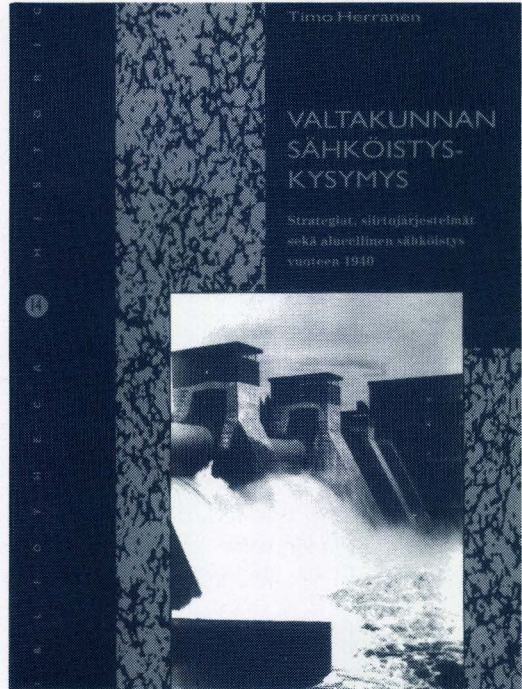
Kirjan luku 'Lähdeaineisto' on opettavaista luettavaa. Herranen on käyttänyt tutkimus materiaalinaan aineistoa, joka on "monipulista ja runsasta... vaihtelevan laajuisista yrityshistorioista yritysten vuosikertomuksiin ja pöytäkirjoihin, teknisen alan aikakausjul kaisuihin, sanomalehdistöön sekä kaupunkien hallinnollisiin asiakirjoihin". Lähdeluettelo on 9 sivua pitkä, kun kirjan tekstisivuja on noin 166. Lisäksi jokainen lähde on tarkoin punnittu ja sen arvo harkittu. Kuitenkin historiantutkijoiden piirissä varmaankin joku esittää josakin arvioita "lähdemateriaalin kattavuudesta" ja käytäväkeskusteluissa ruoditaan moneen kertaan, olisiko "se ja se asiakirjakokonaisuus pitänyt liittää tutkimukseen mukaan". Suuntaus on kuitenkin selvä, yrityshistoriikit ovat jäämässä ammattitaitoisten historiantutkijoiden tekemien tutkimusten varjoon yhä selvemmin omaksi ryhmäkseen.

Historiikkien arvoa ei kuitenkaan pidä vähätellä. Erilaiset historiikit kokoavat korvaama tonta faktamateriaalia ja pohjustavat historiantutkijoiden tutkimuksia. Yliopiston historianlaitoksen peruskurssilla aikanaan opetettu jako 'historiikin' ja 'historiantutkimuksen' välillä pitäisi kuitenkin tuoda paremmin esille. Suuri yleisö ei erota eikä tunnista historiantutkijan tekemää työtä historiikista. Vika on tietenkin historiantutkijoiden ammattikunnan. Kissaa ei

oikein uskalleta nostaa pöydälle, koska erilaisten yritysten vuosijuhlahistoriikit tuovat silloin tällöin särvintä tutkijoiden itsensäkin pöytään, vaikka valitettavan usein joku merkonomin koulutuksella armoitettu konttoristi saakin mahdolltomaksi tehtävään yrityksen menneisyyden kokoamisen. Kyllähän usein mainoslahjoiksi tehtyjä historiikkejakin tarvitaan, mutta kun samalla rahalla olisi todennäköisesti saanut palkattua esimerkiksi pro gradu -vaiheessa pyörivän, rahapulassa painivan nuoren ja kunnianhimoisen tutkijanalun.

Historiantutkijoiden olisi aika osoittaa professionsa rajat. Hyvä esimerkki vallitsevasta avoimesta tilanteesta on julkaisen sanan käyttämä nimitys 'historioitsija' puhuttaessa historiantutkijoista. Eikö tämä lähinnä kipsipäätä tarkoittava termi joutaisi myös jo kaapin päälle. Historiantutkija on alan koulutuksen saanut, työkseen historiaa tutkiva henkilö, jonka työlle voi asettaa vaatimuksia laatutason ja sisällön suhteen. Ei tutki muksen faktisen sisällön, vaan tieteellisen kysymyksenasettelun. Nykypäivänä ei tarvita historioitsijoita, jotka kirjoittavat jonkun pitäjän historiaa neljäkymmentä vuotta saadakseen aikaan tiiliskiven liimautumaan lopulta kirjahyllyn vernissaan vuosien saatossa. Historiantutkija tekee työtä nykypäivän hyväksi, nykyaikaisin menetelmin.

Onhan totta että vielä muutamia vuosia sitten yrityshistoriankirjoitukseen kykeneviä historiantutkijoita ei löytynyt kirveelläkään, ja on hyvin tiedossa että monen yrityksen kassakaapissa makaa "hieman omituinen" käsikirjoitus, jota ei ainakaan kirjapainoon uskalla antaa. Viime vuosina on kuitenkin julkaistu jo sen verran väitöskirjatasoista perustuskimusta, että malli pienemille julkaisuilla ja niitä varten tehtävälle tutkimukselle alkaa olla olemassa. Teknillisen alan ja teollisuuden historiantutkijoiden joukko on

löytämässä seurastaan koulukuntia Suomesakin, ja vanhemmat tohtorit tekevät töitä kellon ympäri nuorempien ihmetellessä mihin uusia oppeja pitäisi käyttää. Monissa suuryrityksissä on käynnissä nykyaikaisia historiantutkimusprojekteja, tiedon pitäisi nyt kulkea pienempienkin yritysten tavoitettavaksi.

Herrasen kirja on eräänlainen kouluesimerkki siitä mitä historiantutkija saa aikaan riittävän pitkän ajan kuluessa. Teos on mahtava analyysi valtakunnan tason järjestelmän rakentamisesta. Sähköjako- ja verkkostruktuurin historia on tulevaisuudessa varmasti kulumaan nykyisten tietoverkkojen rakentajien käsissä. Samalla tavalla suurempien järjestelmien muokkaajat voivat käyttää historiatiedettä hyväkseen etsiessään omiin tarkoituksiinsa soveltuvia ratkaisuja. (PN)